SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2570

av Umihana Rasovic m.fl. (V)

Demokratisk digitalisering och AI-utveckling

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut....1

1. Demokratisk digitalisering 2
2. Bredband och mobiltäckning 3
3. En hållbar och säker AI-utveckling 4
   - 3.1. Reglering av AI 4
   - 3.2. AI:s påverkan på arbetsmarknaden....6
   - 3.3. AI inom offentlig sektor 7
   - 3.4. AI och upphovsrätt 8
   - 3.5. Datacenter och servicehallar....8

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en uppdaterad bredbandsstrategi som tar sikte både på gles- och landsbygdens behov samt de hinder som finns för att hushåll och företag ska ansluta sig till bredband och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur man garanterar en god mobiltäckning för hela den fastboende befolkningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige ställer sig bakom A Call for Control of Frontier AI Models och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa krav på en förankringsprocess med fokus på medarbetarinflytande och delaktighet vid användning av AI-tjänster inom offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över En molnpolicy för Sverige och komplettera den med mer konkret vägledning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör modernisera upphovsrättslagstiftningen i takt med att AI utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett nationellt regelverk för etablering av nya datacenter och tillkännager detta för regeringen.

1. Demokratisk digitalisering

Demokratisk digitalisering innebär att den digitala tekniken ska användas på ett sätt som stärker medborgarna och ökar delaktigheten. För samhället i stort kan det innebära att fler får möjlighet att delta i demokratin eller att den offentliga servicen blir mer tillgänglig, och därmed även mer jämlik. För verksamheter och i offentlig sektor kan det handla om att bygga den digitala utvecklingen nedifrån och upp, snarare än att påtvinga den uppifrån.

Forskning visar att det i dag tas lite hänsyn till demokrati när det offentliga digitaliserar. I stället domineras digitaliseringsprocesserna av en teknikoptimism och förhoppning om effektivitet. En studie från Göteborgs Universitet pekar på att en alltför stark teknikoptimism kan få flera konsekvenser. Bland annat riskerar andra viktiga frågor, så som likabehandling, ansvarsutkrävande samt hur beslut fattas och hur de kan överklagas att hamna i bakgrunden till förmån för fokus på effektivitet och innovation.

Forskarna konstaterar att de demokratiska principerna tydligt måste finnas med från början i digitaliseringsprocessen, annars riskerar de att prioriteras bort när ny teknik införs.

Vänsterpartiet delar den här uppfattningen och menar att en demokratisk digitalisering ska vara den vägledande principen för hela digitaliseringspolitiken, inte minst gällande AI-utvecklingen.

2. Bredband och mobiltäckning

Samhället har genomgått en omfattande digitalisering och mycket av arbetslivet, myndighetskontakter, socialt liv och fritids- och kulturaktiviteter sker över internet. En bra och fungerande internetanslutning är numera en förutsättning för fullständig delaktighet i samhället och därmed det offentligas ansvar. Men det finns fortfarande skillnader i bredbandsutbyggnaden mellan städer och landsbygder. Till exempel hade 99,7 procent av hushållen i storstadskommunerna 2024 tillgång till fast bredband (dvs. minst 1 Gbit/s) eller fiber i absoluta närheten, samtidigt som motsvarande nivå i mycket glesa landsbygdskommuner var knappt 89 procent. Det finns också stora utmaningar i möjligheter och kunskap att använda tekniken. Det kan dels handla om bristande kunskap om digitala verktyg, dels om att inte ha råd att skaffa ett eget bredbandsabonnemang. Trots att antalet fiberabonnemang har ökat så visar PTS att många hushåll och företag som har tillgång till fiber i byggnaden ändå väljer att inte köpa tjänsten. Det kan konstateras att den marknadsstyrda bredbandsutbyggnaden inte har skapat det helt uppkopplade Sverige som var syftet, utan i stället har förstärkt och fördjupat skillnader mellan stad och landsbygd. Här behövs ett omtag. Den nya digitaliseringsstrategin, som Tidöregeringen presenterade under 2025, adresserar delvis landsbygdens behov, men ger få konkreta åtgärder.

Regeringen bör därför återkomma med en uppdaterad bredbandsstrategi som tar sikte både på gles- och landsbygdens behov samt de hinder som finns för att hushåll och företag ska ansluta sig till bredband. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Dålig mobiltäckning är också ett stort hinder för att kunna bo och bedriva verksamhet i landsbygden. Marknadens styrning av mobilstationer har gett storstadsborna flera mobiloperatörer att välja mellan, samtidigt som hela byar på lands- och glesbygden saknar grundläggande mobiltäckning.

Regeringen bör återkomma med förslag på hur man garanterar en god mobiltäckning för hela den fastboende befolkningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3. En hållbar och säker AI-utveckling

Den tekniska utvecklingen beskrivs ofta som neutral, men de många, små och stora, tekniska vägval som görs är inte neutrala – de är politiska. Tekniska vägval påverkar makt- och resursfördelning och skapar både möjligheter och begränsningar. Politikens uppgift kan därför aldrig enbart vara att möjliggöra AI-utveckling, utan politikens uppgift måste vara att säkerställa en genomtänkt, säker AI-utveckling där medborgarnytta är den bärande principen.

AI har stor potential att förenkla och effektivisera våra liv. Just därför är det också viktigt att den regleras, så att den inte används på ett riskabelt, integritetskränkande eller repressivt sätt. Vänsterpartiet vill ta vara på den nya tekniken samtidigt som vi balanserar de utmaningar som följer med den. AI ska användas för att förbättra samhället och arbetslivet, inte för att pressa löner, försämra villkor eller göra människor utbytbara. Nyttan av AI ska komma människor till del.

3.1. Reglering av AI

Vänsterpartiet vill säkerställa att användningen och utvecklingen av AI är säker och respekterar mänskliga rättigheter. För att möjliggöra detta menar vi att det krävs tydliga krav och regleringar. Eftersom Sverige är ett mindre land med begränsat inflytande i en global värld ser vi också att det är absolut nödvändigt med en gemensam EU-lagstiftning. Det är framför allt på EU-nivå som vi har möjlighet att utmana techjättarnas dominans och motverka den maktkoncentration som finns i dag, bl.a. genom att säkerställa vår egen digitala suveränitet. Vi har varit positiva till att EU har legat i framkant och förespråkat en mer omfattande reglering, till skillnad från den otyglade utveckling sker i t.ex. USA. Vi ställer oss därför kritiska till AI-kommissionens slutsatser om att EU-regleringen är för strikt och att Sverige bör verka för en minskad reglering. Vi ser också kritiskt på den utveckling som sker i EU just nu, där det finns signaler om att flera aktörer vill öka utvecklingstakten genom färre kontroller, snabbare tillstånd och otydliga hållbarhetsambitioner. AI-utvecklingen går

snabbare än någonsin och det är oansvarigt att påskynda utvecklingen utan tillräckliga konsekvensanalyser eller demokratisk förankring.

Vänsterpartiet motsätter sig även bilden om att AI-utvecklingen ska ses som ett race där Sverige inte får halka efter till vilket pris som helst. Vi vill främja innovation och investering inom AI, till exempel genom att satsa på forskning och startups, men menar att tydliga och långsiktiga regler också skapar bra förutsättningar för utvecklingen. Genom att framställa AI som en nödvändig tävling blir tempot viktigare än genomförandet, vilket riskerar att få stora konsekvenser för kvaliteten och insynen. Inramningen medför en stor risk för förenkling och bygger varken förtroende eller legitimitet.

En viktig del i arbetet med en mer varsam AI-utveckling är att motverka beroendet av de amerikanska techjättarna. Det är en stor utmaning och ett arbete som måste ske i flera led. Vänsterpartiet menar att det är ohållbart och i längden odemokratiskt att makten kring AI:s utveckling koncentreras till ett fåtal aktörer. Ett sätt att motverka monopolställningen är genom att öka Sveriges och EU:s digitala suveränitet. Vänsterpartiet vill här se ökade ambitioner för att utveckla europeiska molndatatjänster och främjande av öppna källkoder. Ett annat sätt är att öka kontrollen över hur vinsterna från de största företagen fördelas. I dag skrapar amerikanska AI-tjänster internet på innehåll skapat av människor och samlar in mängder data från både svenska och europeiska medborgare. Materialet används sedan för att träna och utveckla AI-modellerna. De mest välutvecklade modellerna lockar till sig investerare som satsar miljardbelopp och i dag har båda jättarna OpenAI och Anthropic ansökt om börsnotering. Vänsterpartiet vill se en större diskussion om vem som ska få ta del av de vinster som kommer att skapas genom AI-utvecklingen. Som ett led i det arbetet menar vi att Sverige bör verka för en digitalskatt i EU. Vi vill även utreda en beskattning av skadliga och beroendeframkallande algoritmer.

Ett annat område där staten behöver ta ett större ansvar i takt med AI-utvecklingen är skyddet för den personliga integriteten. AI-system får inte utvecklas eller användas på ett sätt som urholkar människors rätt till privatliv eller minskar kontrollen över personuppgifter. I EU har redan ett arbete påbörjats för att försvaga delar av integritetsreglerna, vilket kan komma att göra det möjligt för AI-modeller att träna på våra personuppgifter utan samtycke. Det är ett förslag som Vänsterpartiet ställer sig kritiskt till. I stället välkomnar vi länder som vågar gå före och införa tydliga regler för hur AI får användas, som tillexempel Norge. Den norska regeringen vill införa ett

förbud mot AI-glasögon på utvalda offentliga platser, såsom sjukhus eller skolor, för att motverka en utveckling där människor övervakas utan sin vetskap. Vi menar att även den svenska regeringen bör se över liknande regleringar.

Slutligen anser Vänsterpartiet att det krävs internationell samverkan för att skyndsamt reglera de mest avancerade AI-modellerna. För att hantera riskerna med den snabba utvecklingen och säkerställa att AI förblir under mänsklig ledning och kontroll bjöd Finland och Norge in ledare från hela världen till ett gemensamt AI-upprop. Uppropet uppmanar företag till att utveckla transparenta säkerhetsprotokoll och regeringar till att samordna gemensamma standarder. Det föreslås också ett internationellt kontrollorgan för AI, i stil med hur IAEA övervakar kärnkraft och icke-spridning av kärnvapen. Vänsterpartiet menar att även Sverige bör ansluta sig till uppropet.

Regeringen bör verka för att Sverige ställer sig bakom A Call for Control of Frontier AI Models. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2. AI:s påverkan på arbetsmarknaden

Vi vet fortfarande inte exakt hur AI kommer att påverka arbetsmarknaden; det är för tidigt att säga. AI kommer att innebära olika saker för olika arbetsgrupper, men det vi ser nu är att det främst är akademiska yrken inom tillexempel juridik, ekonomi eller IT som innebär en hög AI-exponering. Arbetsmarknadens AI-råd bedömer i dagsläget att majoriteten av de yrken som berörs kommer att kompletteras, snarare än att ersättas, av AI. Det kan tillexempel handla om att AI tar över enklare administrativa uppgifter, så att mer tid frigörs, eller att vården med hjälp av avancerade AI-algoritmer tidigare kan identifiera sjukdomar, vilket möjliggör en snabbare och mer precis behandling.

Men det som redan i dag går att konstatera är att den svenska arbetslösheten är bland de högsta inom hela EU, samtidigt som vi står inför den största förändringen av arbetsmarknaden på decennier. I stället för att förbereda och rusta samhället inför den stundande omvandlingen har Sverige under fyra års tid i princip saknat en arbetsmarknadspolitik. Tidöregeringen har under den gångna mandatperioden förstört a-kassan, låtit arbetsförmedlingskaoset fortsätta och urholkat välfärden. Det är klart att människor är oroliga.

I en värld med stor osäkerhet och där AI utvecklas för varje dag blir det snabbt tydligt att ett fungerande trygghetssystem är viktigare än någonsin. Vi vill därför stoppa experimentet med en privat arbetsförmedling och i stället använda resurserna till att

kraftigt förbättra Arbetsförmedlingens service till arbetsgivare och arbetssökande. Vi vill också utveckla arbetsmarknadsutbildningarna, avskaffa Tidöregeringens bidragstak samt stärka både a-kassan och sjukförsäkringen. Läs mer om våra arbetsmarknadspolitiska förslag i vår motion Arbetsmarknadspolitik (V360).

När AI förändrar arbetsmarknaden för akademiskt utbildade ökar behovet av en aktiv omställningspolitik som leder människor till de yrken där kompetensen behövs som mest. Sverige har redan i dag många bristyrken och framöver kommer det att krävas tiotusentals fler undersköterskor, elektriker, lastbilschaufförer och VVS-montörer. Vi måste därför kraftigt bygga ut yrkeshögskolan och möjliggöra att akademiska utbildningar kan framtidssäkras. Vi måste även säkerställa att omställningssystemet fungerar och att handläggningstiderna är rimliga. Läs mer om våra yrkes- och högskolepolitiska förslag i vår motion *En jämlik förskola, skola och vuxenutbildning för alla* (mot. 2025/26:2791).

Slutligen så konstaterar vi att AI har potential att öka produktiviteten. Den här produktivitetsvinsten kan antingen tas ut genom enorma vinster hos företagen eller genom kortad arbetstid. Vi menar att det är avgörande att effektiviseringen kommer löntagarna till del. Genom kortare arbetstid med bibehållen lön kan teknikutvecklingen både bidra till en ökad livskvalitet och ett mer hållbart arbetsliv.

3.3. AI inom offentlig sektor

AI har stor potential att frigöra tid inom offentlig sektor, tillexempel genom att ta över enklare administrativa uppgifter. AI kan också göra snabbare mätningar och identifiera sjukdomar tidigt, vilket skapar rätt förutsättningar för en mer kvalitativ vård. Tiden som frigörs genom teknikeffektiviseringen gör att vårdpersonalen i stället kan ägna mer tid åt patientmöten eller till att handläggningstider på myndigheter kan kortas.

Men det är också viktigt att påpeka att AI även kan medföra risker och utmaningar. Redan i dag används algoritmer i beslut som påverkar medborgare, där det kan vara oklart vem som egentligen fattar beslutet eller vem som bär ansvaret. Den ökade automatiseringen riskerar även att påverka medborgares tilltro till myndigheter.

Vi tror inte på Tidöregeringens hållning till AI inom offentlig sektor. Under 2026 fick 100 myndigheter nämligen i uppdrag att öka sin AI-användning. När uppdraget presenterades slog den dåvarande ansvariga ministern fast att ”det kommer bli lite fel här och där”. Det är en oansvarig inställning. Myndighetsutövning är ingen försöksverksamhet. Att ha ett ensidigt fokus på att öka AI-användningen eller att

framställa AI som en tävling där det är viktigast för Sverige att vara ”bäst i världen” är helt enkelt inte seriöst. En säker AI-användning kräver att perspektiven på både teknikens möjligheter och risker balanseras.

Den demokratiska styrningen av samhällsviktig AI måste stärkas. Regeringen bör införa krav på en förankringsprocess med fokus på medarbetarinflytande och delaktighet vid användning av AI-tjänster inom offentlig sektor.

Tidöregeringen tog under 2026 fram en molnpolicy för offentlig sektor, men policyn har fått kritik för att vara otydlig och tandlös. Framför allt saknar den praktisk vägledning och finansiellt stöd, vilket leder till att få offentliga aktörer har faktisk nytta av den.

Regeringen bör se över En molnpolicy för Sverige och komplettera den med mer konkret vägledning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.4. AI och upphovsrätt

AI-företagen tränar sina modeller på enorma mängder digital information genom webbskrapning. Det innebär att AI-tjänster samlar in material skapat av människor och använder det för att själv kunna producera text eller annat innehåll, oftast utan någon form av kompensation till upphovspersonen. Vänsterpartiet menar att eftersom tekniken bygger på människors arbete och data så behöver de också få ta del av de vinster som skapas. Ett sätt kan vara att undersöka nya ersättningsmodeller.

Regeringen bör modernisera upphovsrättslagstiftningen i takt med att AI utvecklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.5. Datacenter och servicehallar

Generativ AI slukar el i mängder. Tillexempel kommer Googles nya AI-datacenter i Torsboda att på sikt använda lika mycket el som hela Stockholm stad. Varje år växer AI:s globala energiförbrukning nu med ca 12 procent. Nya studier visar samtidigt att datacenter ger mindre värde för lokalsamhället än annan elintensiv industri. Den ökade effekttätheten gör även att behovet av personal minskar avsevärt, med upp till 90–95 procent per installerat MW. Det nya AI-datacentret i Torsboda kommer enligt det kommunala bolaget som säljer området till Google att innebära minst 500 jobb, vilket är en rejäl minskning från de 4 000 nya jobb som den gröna industriparken som planerades

från början skulle ge. Google själva har inte ens uttalat sig om förväntade arbetstillfällen.

AI-utvecklingen är ett faktum. Det går inte att helt undkomma behovet av nya AI-datacenter; inte minst i EU:s arbete med att stärka vår digitala suveränitet och minska beroendet av de amerikanska techjättarna. Med anledning av detta har flera europeiska länder redan infört regelverk och krav på datacenter, bland annat gällande energieffektivitet och återanvändning av spillvärme. Även svenska forskare vill se statliga prövningar för etableringar av energiintensiva verksamheter.

Vi menar att det är hög tid för nationella krav och tydliga spelregler. Vår el och våra naturresurser är våra gemensamma tillgångar. De är inte en gratis förmån för multinationella företag, som sen kan kamma hem storvinster utan att ge något tillbaka till lokalsamhällena. Det är också i längden inte rimligt att enskilda kommuner beslutar om en energianvändning som motsvarar 15–20 procent av Sveriges totala effektbehov under en dag.

Vi vill därför se ett nationellt regelverk för etablering av nya datacenter. Datacentren måste prövas utifrån deras energianvändning, klimatpåverkan, skapade arbetstillfällen och bidrag till lokalsamhället. Regelverket kan tillexempel även omfatta tydliga och mätbara krav på energieffektivitet och en miniminivå för hur stor del av överskottsvärmen som ska återanvändas.

Regeringen bör införa ett nationellt regelverk för etablering av nya datacenter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Umihana Rasovic (V)

Malin Östh (V)

Ilyas Hassan (V)

Birger Lahti (V)

Anfal Mahdi (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Agnes Hultén (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Banesa Martinez Roldán (V)